

KİTAP TAHLİLLERİ

Halit GÜLŞEN

Avrasya İncelemeleri Merkezi Uzmanı
hgulsen@avim.org.tr

CHILDREN OF ARMENIA

Yazar: Michael BOBELIAN

New York, Simon&Schuster Yayınevi, 2009, 320 sayfa.

2009 yılının Ekim ayında Ermeni gazeteci Michael Bobelian tarafından “Children of Armenia” isimli bir kitap yayınlanmıştır. Ermeni gazeteci Bobelyan ilk çalışması olan bu kitabında, Osmanlı tebaasına mensup olan Ermenilerin, I. Dünya Savaşı döneminde yaşadığı olayları incelemeye çalışmıştır. Ancak bu olayları incelerken, bilerek ya da bilmeyerek, bazı tarihsel gerçekleri göz ardı etmiştir.

Bobelyan kitabının önsözünde, orijinal belgeleri kullanarak bu çalışmayı ortaya çıkardığını ifade etmektedir. Ancak, hiçbir Osmanlı, Rus ya da Ermeni belgesine atıfta bulunmaması, hangi orijinal kaynakları kullandığı, “orijinal kaynak” terimi ile neyi ifade etmek istediği sorusunu akıllara getirmektedir.

Kitabında, bilinen Ermeni iddialarına sık sık yer veren Bobelyan, yine bilinen bir durum olarak, bu iddialarına hiçbir kanıt gösterme gereksinimini duymamıştır. Bir buçuk milyon Ermeni'nin öldürüldüğünü iddia eden Bobelyan, Amerikalıların talebi üzerine İstanbul'daki İngiliz Büyükelçiliği'nin 1922 yılı Kasım ayında hazırladığı rapora bakma gereksinimini duymamıştır. İngiliz Büyükelçiliğinin hazırladığı bu belgeye göre savaştan sonra sağ olan

1.183.873 Osmanlı Ermenisi bulunmaktadır. Savaştan önce Anadolu'da bulunan Ermeni nüfusunun azami 1.667.000 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Bobelyan'ın bir buçuk milyon rakamına hangi bilimsel verilerle ulaştığı büyük bir soru işaretidir.

Burada bir noktayı hatırlatmakta yarar vardır. Tarih, yalnızca kanıtlara dayanılarak çalışılabilecek bir bilim dalıdır. Bu yüzden, tarihi konular üzerinde çalışmalarda bulunan insanlar, hiç kimseye olmasa bile, tarihe karşı sorumlu oldukları bilinciyle hareket ederek, buldukları iddiaları belgelerle kanıtlamak konusunda yükümlüdürler.

Bobelyan, kitabının bazı bölümlerinde Wilson Ermenistan'ından bahsetmekte ve Wilson'un çizdiği sınırların Ermenilerin elinden alındığını iddia etmektedir. Ancak bu iddialarda bulunurken, Wilson Ermenistan'ı olarak belirttiği vilayetlerde yaşayan Ermenilerin, o vilayetlerdeki genel nüfusa oranının %20'yi geçmediğini göz ardı etmiştir. Wilson Ermenistan'ı konusunda görüş belirten ve kendi ifadesiyle orijinal belgeleri kullandığını iddia eden bir gazetecinin, en azından, Wilson tarafından Anadolu'ya gönderilen ve görevi Bobelyan'ın Ermenilere ait olduğunu iddia ettiği vilayetler hakkında rapor düzenlemek olan General Harbord'un, yaptığı araştırmalar sonrasında Amerikan Kongresi'ne sunmuş olduğu raporu okumuş olması beklenirdi. Ancak görülmektedir ki, Bobelyan, Wilson Ermenistan'ının nasıl olamayacağını, nasıl bir hayal ürünü olduğunun en net kanıtı olan Harbord Raporu'na hiç değinmemeyi tercih etmiş, bunun yerine başka "orijinal kaynaklar" kullanmıştır.

Bobelyan, kitabında yer yer Sultan Abdülhamid'e değinmeyi de ihmal etmemiştir. Sultan Abdülhamid'den, Ermenilerden daha fazla hiç kimsenin eziyet çekmediğini ifade eden Bobelyan, bu eziyetin ne olduğu konusunda ise bir bilgi vermemiştir. Ancak bu noktada Bobelyan'a yardımcı olmak amacıyla biz bir örnek verelim: Van'ın-Ahdamar ilçesinde bir kilisenin bahçesinde eski Ermenice ile yazılmış bir tablet bulunmuştur. Tablette aynen şu ifadeler yer almaktadır: "Sultan Abdülhamid'e burada Ruhban Okulu açmış olduğu için teşekkür ederiz." Anlaşılan odur ki, Bobelyan'ın "Sultan Abdülhamid'in eziyetleri" derken kastetmek istediği, Ermenilerin yaşadığı bir bölgede Ruhban Okulu açması olmasıdır.

Elbette, ilk çalışması olmasından ötürü, Bobelyan'ın bu tür hatalar yapmış olması yadırganmamalıdır. Ancak, bilimsel bir çalışma yapmak üzere yola çıkan bir gazetecinin, ortaya çıkardığı eserde terörü ve teröristleri öven ifadelerde bulunması, yalnızca bilim açısından değil, ahlaki değerler açısından da kabul edilebilecek bir durum değildir. Bobelyan'ın 1973 yılında Kaliforniya'da iki Türk diplomatını öldüren Yanikyan'a kitabında sayfalar ayırması ve adeta bu eylemini haklı çıkarmaya çalışma girişimi, her şeyden önce, görevi insanları doğru bilgilendirmek olan bir gazeteciye yakışmamıştır. Bobelyan, Yanikyan'ı haklı çıkarmak adına, onun içinde bulunduğu psikolojik durumu uzunca anlatmış, çocukluğundan itibaren yaşadığı hayatın bir özetini okuyucuya sunmuştur. Konuya böyle yaklaşıldığında dünyadaki bütün teröristleri masum göstermek mümkündür. Bu bakımdan, bilimsel eser olmak iddiası ile kaleme alınan bir eserde, bir teröristin övülmesini mazur görebilmek söz konusu olamaz.

Bobelyan, kitabında devamlı olarak kendisine bir soru yöneltmekte ve bu sorunun cevabını aramaktadır: "Nasıl oldu da böyle bir soykırım dünyanın gözünden kaçırıldı, dünyaya unutturuldu?" Ancak burada Bobelyan'ın unuttuğu gerçek,

olmayan bir olayın unutulmasının da mümkün olmadığıdır. Bunun için birkaç küçük örnek vermek yeterli olacaktır:

- 1912-13 yıllarında Osmanlı Devleti'nde Harbiye Nazırlığı görevinde bir Ermeni olan Gabriel Narodunciyan bulunmaktadır. Soykırım yapmayı düşündüğünüz bir gruba ait kişinin, üstelik o dönemde Harbiye Nazırı olarak göreve getirilmesi düşünülemez.
- Bazı Osmanlı memurlarının Ermenilerin içinde bulunduğu zor durumdan yararlanma amacıyla olduklarının anlaşılması üzerine, Osmanlı Hükümeti 1915-1916 yıllarında 1673 kişiyi bu nedenle mahkemeye vermiştir. Bunlardan 524 kişi hapse, 68 kişi zorla çalışmaya ve 67 kişi de idama mahkûm olmuştur.
- Savaştan sonra, savaş suçlularını yargılamak üzere “Divan-ı Harb-i Örfi” adı verilen mahkemeler kurulmuştur. Ermenilere kötü muamele yapan kişiler de bu mahkemelerde yargılanmışlardır. Bazı idam cezaları da verilmiştir.
- Bu noktada en fazla dikkat çeken olay ise, İngilizlerin bu mahkemelere güvenmeyerek önde gelen siyasi liderleri Malta adasına sürmeleri üzerine, Türkiye'deki Büyükelçiliği ve Konsoloslukları açık olan Amerikalılardan delil istemişler ancak bulamamışlardır. Amerika'daki İngiliz Büyükelçiliği bu konudaki 13 Temmuz 1921 tarihli raporda şunları yazmıştır: “Malta'da yargılanmak üzere İngiltere'de Başsavcısı (Crown Prosecutor) delil yetersizliği nedeniyle dava açmamıştır.”

Bobelyan'ın unutulduğunu, dünyanın gözünden kaçırıldığını iddia ettiği soykırımın bir hayal ürünü olduğunu, bu dört örnekle bile ispat etmek mümkündür. Bu noktada Bobelyan'a düşen görev ise, bir yalanın propaganda ve lobi çalışmalarına alet olmak değil, bu gerçekleri çürütmek ve soykırım iddialarını belgelerle ispatlamaktır. Aksi halde, yayınladığı bu eser, bilimsel bir yayın olarak değil, propagandayı amaçlayan bir yayın olarak hatırlanacaktır.

